

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Cofnodion cyfarfod o bell a gynhaliwyd ar 2 Mawrth, 2026.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn bresennol: Y Cynghorydd Dr. I.J. Johnson (Cadeirydd); Y Cynghorydd N.C. Thomas (Is-gadeirydd); Y Cynghorwyr G. Bruce, G.D.D. Carroll, S.M. Hanks, K.P. Mahoney a J. Protheroe.

Hefyd yn bresennol: Y Cynghorydd I.R. Buckley.

689 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Prif Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrdd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

690 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan y Cynghorwyr G.M. Ball ac S. Perkes.

691 COFNODION –

PENDERFYNWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 17 Tachwedd, 2025 fel cofnod cywir.

692 DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

693 ADOLYGIAD ARCHWILIO MEWNOL O DREFNIADAU CYFARFODYDD AML-LEOLIAD Y CYNGOR (PGD) –

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ganfyddiadau'r ddau adroddiad archwilio a gynhaliwyd gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol, gydag un yn canolbwyntio ar sut roedd y Cyngor yn cyflawni ei Bolisi Cyfarfodydd Aml-leoliad a'r llall ar y dechnoleg ei hun a'r seilwaith technegol. Diolchwyd i'r Aelodau a gyfrannodd at yr archwiliad a rhoddwyd gwybod iddynt fod y Tîm Gwasanaethau Democrataidd, er bod teimlad weithiau bod datgysylltiad rhwng profiadau rhai Aelodau a chanfyddiadau'r archwiliadau, yn cefnogi llawer o ymholiadau cyn cyfarfodydd ac yn

gweithio gyda'r cyflenwr i dracio a monitro materion. Nodwyd bod canlyniad y ddau archwiliad wedi arwain at sicrwydd sylweddol, sy'n golygu bod system lywodraethu, rheoli risg a rheolaeth gadarn ar waith, gyda rheolaethau mewnol yn gweithredu'n effeithiol ac yn cael eu cymhwyso'n gyson i gefnogi cyflawni amcanion yn y maes a archwiliwyd a bod yr archwiliad wedi nodi pedwar argymhelliad ar gyfer gwella, a oedd i gyd yn isel ac wedi cael eu derbyn i'w datblygu ymhellach, felly byddai'r Cyngor yn edrych ar drefniadau storio wrth gefn ar gyfer ei recordiadau yn seiliedig ar yr ateb geo-wleidyddol ehangach, gan ddiweddarau dogfennaeth weithdrefnau i adlewyrchu naws gwahanol gyfarfodydd y Pwyllgor ac asesiadau effaith diogelu data a gweithio gyda'r darparwr datrysiadau i wella ymarferoldeb y Gymraeg.

Nododd y Cyngorydd Dr. Johnson bwysigrwydd y Gymraeg a'r angen i'r Cyngor fodloni dyhead Safonau'r Gymraeg a sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol a chroesawodd yr argymhelliad gan eu bod yn teimlo bod angen datrys y mater.

Cytunodd y Cyngorydd Thomas â'r argymhellion a roddwyd a chroesawodd yr atebion arfaethedig ond ceisiodd ddeall cost gwella'r ddarpariaeth Gymraeg mewn cyfarfodydd, gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn nodi, er nad oeddent yn gallu datgelu cost oherwydd sensitifrwydd masnachol, fod gwelliannau technolegol wedi'u sicrhau o fewn cyllideb bresennol y Gwasanaethau Democrataidd, felly nid oedd unrhyw gyllid pellach yn cael ei geisio ar hyn o bryd. Nodwyd y byddai'r cynllun peilot fydd yn cael ei gynnal yn fuan yn arwain at ddiweddariad ehangach i'r Cabinet a'r Pwyllgor hwn.

Nododd y Cyngorydd Carroll, er bod ei brofiad o ddefnyddio'r system gyfarfodydd hybrid yn gadarnhaol i raddau helaeth, eu bod yn ymwybodol bod rhai Aelodau wedi profi problemau wrth ymuno â chyfarfodydd a chodwyd hefyd mater diffyg sicrwydd llwyr bod yr Aelodau yn bresennol ac yn mynychu cyfarfodydd ar ôl iddynt ymuno, ac effaith bosibl hyn ar ganfyddiad y cyhoedd o'r Cyngor. Ymatebodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd eu bod yn gweithio gyda'r cyflenwr ynglŷn ag ymarferoldeb mosäig i gynyddu nifer yr Aelodau gweladwy ar y sgrin, ond nid oedd unrhyw ateb ar gael eto. Ychwanegodd y Prif Swyddog Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu eu bod yn gwirio gydag Aelodau unigol ymlaen llaw pan oedd eu tîm yn cefnogi cyfarfod i sicrhau eu bod yn bresennol ac y gellid eu gweld a'u clywed, a bod gwahoddiadau cyfarfod yn cael eu rhannu trwy negeseuon e-bost y Cyngor a chyfeiriadau e-bost personol hysbys yn unig. Gofynnodd y Cyngorydd Thomas a ddylid rhoi mesurau ar waith i annog pobl i ymuno â chyfarfodydd yn gynt, ac fe wnaethon nhw ymateb iddo mai dyma'r polisi presennol a bod pobl ar gael i brofi tri deg munud cyn dechrau unrhyw gyfarfodydd, ac os oedd Aelod yn ymuno ar ddechrau'r cyfarfod, bod hyn yn cyfyngu ar gyfleoedd i ddarparu cymorth. Dywedodd y Cyngorydd Dr. Johnson nad oedd unrhyw dystiolaeth o unrhyw un yn ceisio twyllo o ran presenoldeb, ac y dylai'r Cyngorydd Carroll godi unrhyw bryderon gyda'r Swyddog Monitro.

Gofynnodd y Cyngorydd Protheroe a oedd yr argymhellion a godwyd yn cyd-fynd â'r hyn oedd yn digwydd yn genedlaethol, gyda Phennaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol yn ymateb bod yr archwiliad yn canolbwyntio ar amgylchiadau'r Fro ar yr achlysur hwn ac nad oedd yn ystyried y cyd-destun ehangach. Ymatebodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd fod ffrydio yn y Gymraeg yn fater yr oedd

bron pob corff cyhoeddus sy'n ddarostyngedig i'r gofynion yn delio ag ef, a'u bod mewn cysylltiad â'r rhai a oedd yn fwy datblygedig yn y maes hwn i rannu dysgu.

PENDERFYNWYD –

- (1) Y BOD Adroddiad Archwilio Mewnol y Cyngor yn adolygu ei drefniadau Cyfarfodydd Aml-leoliad yn cael ei nodi.
- (2) Y BOD ymateb y rheolwyr i ganfyddiadau'r Archwiliad Mewnol fel yr amlinellir yn Atodiad C i'r adroddiad yn cael ei gymeradwyo.

Rheswm dros y penderfyniadau

- (1) Sicrhau bod yr Aelodau'n cael gwybod am ganfyddiadau archwiliadau mewnol ynghylch rhyddhau trefniadau Cyfarfodydd Aml-leoliad y Cyngor
- (2) Cyngori'r Aelodau ar yr ymateb i'r ymarfer archwilio allanol.

694 RHAGLEN DATBLYGU AELODAU – ADRODDIAD CYNNYDD CAM 4 (PGD) –

Rhoddodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd ddiweddariad ar y Rhaglen Datblygu Aelodau, a gytunwyd gan y Pwyllgor y llynedd. Nodasant fod sawl sesiwn wedi'u cyflwyno eleni fel y manylir yn adran 2.3 o'r adroddiad, gan gynnwys y Briffiau Aelodau ychwanegol newydd, gyda phob sesiwn wedi'i recordio ac ar gael ar MemberNet i'w gweld yn ôl dymuniad yr unigolyn. Tynasant sylw hefyd at sesiynau sydd ar ddod ym mis Mawrth gan gynnwys camfanteisio ar blant a chydlyniant cymunedol ar gyfer ffoaduriaid, ceiswyr lloches a mudwyr, ochr yn ochr ag eitemau tymor hwy i'w hystyried. Rhannasant fod nifer y mynychwyr wedi amrywio rhwng un ar ddeg a thri ar hugain o bobl, gyda chyfartaledd o ddeunaw o bobl yn mynychu, gyda gwybodaeth wedi'i chofnodi ar gofnod hyfforddi unigolion ac yn dilyn hyfforddiant, gwahoddwyd adborth a'i fod wedi bod yn gadarnhaol i raddau helaeth, gyda bron pob ymateb yn nodi eu bod yn "rhagorol" neu'n "dda iawn" o ystyried y pwnc, y thema a'r deunyddiau.

Dywedodd y Cyngorydd Hanks eu bod yn credu bod y MemberNet newydd yn gweithio'n dda iawn, a'i bod yn drueni nad oedd pob Aelod yn mynychu'r sesiynau hyfforddi a gynigiwyd gan eu bod yn gymorth mawr, a thynnodd sylw at y sesiwn ddiweddar a gyflwynwyd gan Wasanaeth Gwirfoddol Sir Forgannwg fel un rhagorol.

PENDERFYNWYD –

- (1) Y BOD y cynnydd a wnaed hyd yma wrth gyflawni Cam 4 o'r Cynllun Datblygu Aelodau yn cael ei nodi.
- (2) Y BOD y meysydd sy'n parhau i fod yn berthnasol i'w cyflawni yn cael eu cytuno.

Rheswm dros y penderfyniadau

(1&2) Cefnogi amserlennu a lledaenu parhaus y Rhaglen Datblygu Aelodau, gan sicrhau bod pynciau datblygu a nodwyd gan Aelodau Etholedig a Chyfetholedig yn cael eu trafod cyn Etholiad Llywodraeth Leol 2027.

695 DIWYGIADAU I DDULL Y CYNGOR O WYBODAETH I GEFNOGI GWNEUD PENDERFYNIADAU A THREFNIADAU LLYWODRAETHU (PGD) –

Cyflwynodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd yr adroddiad yn amlinellu diwygiadau arfaethedig i ddogfennaeth llywodraethu ffurfiol y Cyngor yn ymwneud ag adroddiadau pwyllgorau, agendâu a chofnodion, yr oedd y Cyngor yn ceisio eu rhoi ar waith ar ddechrau'r flwyddyn Ddinesig nesaf ac eglurodd fod y materion hyn yn rhai i'w dewis yn lleol wrth sicrhau bod y Cyngor yn bodloni ystod o ofynion deddfwriaethol, ond bod ymarfer cymharu wedi'i gynnal fel y dangosir yn Atodiad A i'r adroddiad.

Rhanasant y byddai'r Aelodau'n ymwybodol o'r cynigion hyn gan fod y Pwyllgor wedi cael gwybod amdanynt fel rhan o'r eitem agenda Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yr 21ain Ganrif, ac adlewyrchwyd nad oedd y dogfennau presennol wedi'u diweddarau ers nifer o flynyddoedd, a bod y penderfyniad i adolygu wedi'i seilio ar yr angen i foderneiddio, gwella hygyrchedd a symleiddio'r iaith a ddefnyddir wrth wneud penderfyniadau, yn unol â Vale 2030 a chanllawiau Tôn Llais y Cyngor.

Yna fe wnaethant roi trosolwg o'r newidiadau a gynigiwyd, gan ddechrau gydag adroddiadau'r Pwyllgor a thynnu sylw at y ddogfen enghreifftiol yn Atodiad B. Fe wnaethant dynnu sylw at y ffaith bod y newidiadau arfaethedig i'r ddogfen hon wedi'u manylu yn adran 2.7 o'r adroddiad, gan gynnwys newidiadau strwythuro i wella profiad swyddogion ochr yn ochr â newidiadau cynnwys i wella darllenadwyedd yr adroddiad a gobeithio galluogi pobl i ddeall sut roedd penderfyniad yn cael ei ffurfio'n haws. Nodasant ymhellach, oherwydd natur hylifol gwneud penderfyniadau llywodraeth leol, y byddai'n amhosibl cael newid caled o ran templedi, felly byddai gweithrediad graddol wrth i adroddiadau weithio eu ffordd trwy wahanol gylchoedd llywodraethu ac y byddai deunyddiau canllaw ategol i gefnogi unigolion i gwblhau a deall templedi diwygiedig.

Yna fe wnaethant rannu'r templedi agenda arfaethedig i'w defnyddio wrth symud ymlaen, a chyfeirio Aelodau at Atodiadau E ac F, gan dynnu sylw at y ffaith nad oedd y maes hwn wedi'i drawsnewid yn radical, ond roedd y newidiadau'n cynnwys brandio, symleiddio fformatio ac iaith, fel cael gwared ar y jargon technegol.

Yn olaf, fe wnaethon nhw rannu ynghylch Hysbysiadau Penderfyniad a Chofnodion, gan mai dyma'r maes gyda'r newidiadau mwyaf arwyddocaol yn cael eu cynnig, gyda'r dull arfaethedig yn uno'r Cofnodion a'r Hysbysiad Penderfyniad yn un ddogfen ac yn cael ei gyhoeddi o fewn 5 diwrnod, gan dynnu sylw at y ffaith bod llawer o ddyblygu prosesau ac aneffeithlonrwydd ar hyn o bryd wrth gynhyrchu'r ddau fel y maent, gyda'r cynnwys yn canolbwyntio ar y gofynion statudol, ac yna wrth ystyried eitemau, cael trosolwg o'r eitem yn seiliedig ar ei chyflwyniad, hypergysylltu â'r adran gyfarfod berthnasol o'r recordiad YouTube yn lle'r ddadl "meddai ef, dywedodd hi" ac yna cloi gydag argymhellion a'r rhesymau drostynt. Nodasant y byddai'r Aelodau hefyd yn ôl pob tebyg yn cydnabod bod cofnodion hir yn dod yn fwyfwy diangen, gyda llawer yn

dewis ailedrych ar recordiadau yn hytrach na chofnodion i weld beth ddigwyddodd yn ystod dadl, a bod gwybodaeth gan y tîm Cyfathrebu yn dangos bod 75-80% o bobl a gyrchodd wefan y Fro yn gwneud hynny trwy ddyfais symudol.

Rhanasant fod amrywiaeth o enghreifftiau cofnodion wedi'u cynnwys yn yr atodiadau i ddeall sut y byddai'r dull hwn yn edrych yn ymarferol ar gyfer gwahanol arddulliau Pwyllgor y Cyngor, gan gynnwys y Cabinet, y Cyngor, Cynllunio, Craffu a Phwyllgorau eraill, a bod cyfarfodydd nad oeddent ar gael ar YouTube, a fyddai'n parhau i weithredu gan ddefnyddio'r broses ffurf hir bresennol, gyda hon hefyd yn broses wrth gefn pe bai technoleg yn methu, a bod y Cyngor wedi bod yn ymgysylltu â Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg, gan fyfyrir ar ganfyddiadau'r archwiliad mewnol cynharach, ac nad oeddent wedi codi unrhyw wrthwynebiadau, ac roedd dull tebyg eisoes ar waith mewn nifer o Gynghorau ledled Cymru, fel Casnewydd a Sir Fynwy.

Myfyriodd y Cynghorydd Dr. Johnson fod y rhain yn bethau pwysig i'w hystyried gan fod angen i'r Cyngor gyfleu'n hawdd i drigolion sut y gwnaed penderfyniadau.

Croesawodd y Cynghorydd Thomas y newidiadau arfaethedig, a thynnodd sylw at sut roedd y dull ar gyfer argymhellion yn darparu eglurder, a chredai y gallai'r dull wella hygyrchedd, gan nodi ei bod yn bwysig sicrhau bod gwybodaeth wedi'i hysgrifennu mewn iaith glir a heb dalfyriadau lle bo modd. Cytunodd y Cynghorydd Bruce â'r farn hon, ac fe fyfyriodd y Cynghorydd Dr. Johnson fod cydbwysedd cain rhwng iaith glir a gofynion technegol.

PENDERFYNWYD –

- (1) Y BOD y Templed Adroddiad Pwyllgor (Atodiad B i'r adroddiad) yn cael ei gytuno a'i gyflwyno yn y flwyddyn Ddinesig 2026/27 ar gyfer holl gyfarfodydd y Cyngor.
- (2) Y BOD y diwygiadau i Dempled Agenda'r Cyngor (Atodiadau E ac F i'r adroddiad) yn cael eu cytuno a'u cyflwyno yn y flwyddyn Ddinesig 2026/27 ar gyfer holl gyfarfodydd y Cyngor.
- (3) Y BOD y cofnodion (Atodiadau G – K i'r adroddiad) yn cael eu mabwysiadu yn y flwyddyn Ddinesig 2026/27 ar gyfer holl gyfarfodydd y Cyngor a gafodd eu ffrydio'n fyw ac a oedd ar gael i'w gwyllo air am air ar alw.

Rhesymau dros benderfyniadau

- (1) Er mwyn caniatáu i Dempled Adroddiad y Pwyllgor gael ei ddiweddarau a'i fod ar gael i holl Staff y Cyngor, i adlewyrchu fframwaith polisi diweddaraf y Cyngor a'r Cynllun Corfforaethol newydd, Dyffryn 2030.
- (2) Er mwyn gwella hygyrchedd i brosesau gwneud penderfyniadau'r Cyngor.
- (3) Er mwyn caniatáu i'r Cyngor ymgymryd â dull newydd o gynhyrchu cofnodion sy'n cyd-fynd ag Amcanion Corfforaethol y Cyngor, Strategaeth Ddigidol, Datblygiadau mewn Technoleg a Disgwyliadau'r Cyhoedd.

696 RHAGLEN WAITH YMLAEN Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD (PGD) –

Rhannodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd fod hon yn eitem safonol yn edrych ar y rhaglen waith ymlaen gan gynnwys eitemau safonol a oedd yn ymddangos ym mhob cyfarfod, rhai cylchol a oedd yn digwydd yn rheolaidd ac eitemau eraill a oedd yn digwydd ar sail ad hoc. Tynnodd sylw at y newid yn amllder adrodd ar gyfer rhwydwaith Penaethiaid Gwasanaethau Democrataidd CLILC oherwydd y ffocws presennol ar y cyflwyniad yn 2027 a gofynnwyd i'r Pwyllgor ystyried a oedd unrhyw feysydd eraill yr hoffent eu harchwilio.

PENDERFYNWYD – Y dylid cytuno ar Raglen Waith Ymlaen y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd dros dro ar gyfer blwyddyn ddinesig 2025/2026.

Rheswm dros y penderfyniad

Gan ystyried cynnwys yr adroddiad er mwyn caniatáu i'r Pwyllgor gael rhaglen waith glir wedi'i strwythuro i gefnogi eu gwaith parhaus.